

HRVATSKA RIJEČ

Pređplata ciena: na godinu K 12. — Za po godinu K 6. — Za Šibenik na godinu donasišanje u knji K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i lutuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para petiti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zaljave tiskaju se po 20 para po petiti redak. — Ne frankirana pisma ne primaju se. — Rakopisi se ne vraćaju.

U Banovini.

Što se događa u Banovini i kako će se stvari tamo razvijati u skorij budućnosti, dokazivaju po sebi razne činjenice.

Mi ih za sada samo nabrajamo, bez osobitih komentara, jer same i po sebi govore.

Pisane pakta dolazi njegovo provajdanje. Dobal predsjednik sabora kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, dr. Erazmo Baričić, sazvao je usljed prethodnog rješenja sjednice hrvatskog sabora za petak dne 18. ožujka 1910. u 11 sati prije podne.

Koalicija je držala na 5. o. m. konferenciju, koju je sazvao gosp. Tuškan, u sporazumu sa preuzvišenim gosp. banom, da odlični svoje držuje prema vladi u saboru.

O toj konferenciji izdato je sljedeće saopćenje:

„Prekjučerašnjoj konferenciji hrvatsko-srbske koalicije sa banom drom. Tomašićem prisustvovalo je u svemu 38 zastupnika, te ban Tomašić sa odjelnim predstojnicima Chavrakom i Amrušem.

Predsjednik koalicije dr. Tuškan pozdravio je bana, na što je ovaj odgovorio oduljnim govorom, razloživši svoje nazore o skorom radu hrv. sabora.

Ban se je u svom govoru dotaknuo svih pitanja, koja su s obzirom na novi politički život poslie pada Rauchova postala akutnima. Ban je najavio saborsko sasiedanje za 18. o. m. Govorio je o zadatcima, koji čekaju sabor. Osim formalnosti, koje će se obaviti prije uzkršnih praznika, radić će se u saboru na izbornoj reformi. Ban je razložio u glavnim potezima kako će izgledati izborna reforma, koja mora u ovom zasiedanju postati zakonom. Nadaje je ban označio stanovište, što ga ima da zauzima vlada i saborska većina u radu oko učvršćenja ustavnoga života u Hrvatskoj. Nakon nekih objašnjenja i upita, kod čega je sudjelovalo više zastupnika, postignut je potpun sporazum izmedju koalicije i bana za rad u blizju budućnosti.

Poslie podne su nastavili sami zastupnici razpravu, koja je trajala od 5—8 sati. Neka pitanja o promjeni izbornoga reda osvietljena su sa svih strana, pa će se prema tomu poraditi na promjeni izborne reforme. Stvoreni su zaključci, da se ustavna sloboda imade osigurati nekim novim zakonima. Potaknuto je izasliječno pitanje; govorilo se o lieknoj željeznici i njezinoj potrebi te o koracima za njezinu izvedbu. Sve su ovo zaključci jučer dojavljeni banu preko trojice zastupnika. Ban se izjavio sporazumnim u tim posliama svećinom saborskom.

Ovako saopćenje, a „Narodne Novine“ službeni list vlade govore da će fuzija koalicije sa madjaranima u nedalekoj budućnosti postati aktna. A izborna reforma da se

može provesti jedino uz pouzdanu većinu.“

Osim toga poručuje se koaliciji: „Bit će nužno da koalicija revidira neke svoje nazore i o osobama i o stvarima.“

Kako se vidi, očito je da se stvara nova madjaranska stranka. Da se ta stvara očito je. A o tom jasno govore svi mjerodavni činbenici.

Novi ban izjavio je glavnim uredniku budimpeštanskog lista „B. Naplo“ sljedeće:

„Što se narodne stranke tiče, veli ban, da se ona ne može uzkrisiti u celosti upravo tako, kako se ne da uzkrisiti u Ugarskoj ni liberalna stranka. To ne bi imalo ni svrhe. Osjećaj bratstva i sporazuma Hrvatske sa Ugarskom, valja probuditi ne samo formalno, nego i u bitnosti.“

Glede ostvarenja nove stranke izjavio je g. ban, da je i njegov ideal, da se takova stranka ustroji.

„Ja ću nastojati reći, da sa sadašnjim političkim činbenicima i onim članovima narodne stranke, koji će dobiti saborske mandate, stvorim novu stranku. Dapače mislim, da bi se i sadašnja parlamentarna većina morala popuniti konzervativnim elementima, i zato će se u izpražnjenim kotarima birati kandidati narodne stranke.“

„Meni je svejedno kako se koji imenom naziva, meni je samo do toga, da možemo provajdati hrvatsku politiku u okviru ugarsko-hrvatske nagode, u najboljoj nakani, bez primisalj na svačije zadovoljstvo.“

Slično Tomašiću izjavio se i Dr. V. Nikolić, onaj koji sa dr. Medakovićem i Pribičevićem vodi koaliciju. Isti je rekao: „Barun Rauch je lifio, da krvlju stvori sebi stranku i zato narod mora biti zahvalan onima, koji su tomu predušreli.“

Tečajem pregovora se izpostavilo, da će se i mirom naći većina i da su atentati na ustav suvišni.“

„Ne može se — veli — narodna stranka uzkrisiti, kako se nije mogla uzkrisiti ni u Ugarskoj liberalna stranka. Nu sve rodoljubne i talentirane sile u parlamentu, koje žele da rade, valja da se povuku u vladinu stranku.“

Dr. Lorković, glava naprednjaka, o svim strankam u koaliciji se izjavio, da su unio-nističke, a to znači nagodbene. Ona još da u magjarskoj, u narodnoj stranci imade ljudi, koji su Hrvatskoj učinili velikih usluga i s ovima javnost računaa.

Javnost, t. j. koalicija računaa sa tim ljudima narodne stranke.

Dr. Medaković i Pribičević kažu: „U narodnoj stranci ima ljudi, koji su pristaše Raucha. Njih valja odstraniti. Tomašić-Šumanovićeve grupu cienne i oni će ju u izborima podupirati.“

Po iznešenom vidimo, da se radi oko koalicije svih elemenata, koji hoće vladu. Uprav onako, kako se radi i za Mažuranića pa i za Khueua.

Današnja koalicija sastoji od pet stranaka:

1. Samostalna srbska stranka, koja je uvijek bila nagodbena stranka.
2. Autonomni klub koji sastoji od ljudi bivših Khuenovaca, Obzoraša, Centrumaša i svih drugih vlada.
3. Napredna stranka, koja je čedo obzoraša, a ima sve oznake „slavena“, „srbo-hrvata“, „jugoslavena“ itd.
4. „Stranka gg. Tuškana, Magdića, Vinkovića i drugova, koji su bili, a i sad kažu da su pravaši, nu za pravo oni su kao i naprednjaci.“
5. Ova stranka ne stoji tobože na temelju nagode, ali radi na njeu osnovu. Nagoda nije kod nje načelni, već praktični temelj. Prihvaća zakoniti status quo, ali se nada, da će ga moći dalje razviti.“

5. Članovi bivše magjarske stranke oko Tomašića-Khueua. Ovi dolaze u koaliciju.

Razvitak, revizija, od svih tih se eto čuje i danas kao i za vrijeme Mažuranića.

Nu sve te stranke skupa nisu ništa drugo, nego što Tomašić od njih hoće, odnosno što od njih hoće Khuen.

Kaže dr. Lorković: „Mi skupa ne vidimo potrebu zvučnoga državno-pravnoga programa, koji bi u izvršnju i onako trebalo reducirati na fakta i mogućnosti, a koji bi tako vazda samo vodio do novih dvojba.“

Dakle oni svi nisu za državopravni program. To je očito. Nije ni „str. pr. gospode koalicije“.

God. 1908. ti ljudi su pisali i narodu svoje podpisma govoreli:

„Hrv. stranka prava... u smislu zaključaka njezinih skupština napustila je bazu riečke rezolucije kao bezpredmetnu i povratila se svim žarom na svoje staro pravaško stanovište, povratila se izključivo na svoj pravaški program.“

Danas pako svi koji su u koaliciji nisu za zvučni program, nego su za vladu bana Tomašića i ministra Khuen-Hedervarya.

Mi smo to već davno javili. Gdje nema jedne jedinstvene narodne misli, gdje nema višeg narodnog cilja tu nije očekivati ni uztrajne, a ni dosljedne politike. A događaji nam daju pravo.

Naši politički prijatelji u Banovini pišu da je zastupnik Peršić za vrijeme izbornih skupština u Zagrebu rekao:

„Gospodo, mi politički ne pravimo razlike izmedju koalicije i frankovaca, jer niti je koalicija niti su frankovci u istinu pravaši, i jedni i drugi su nagodbenjaci ili unio-nisti, mi smo jedini pobornici za prelom sa Ugarskom. Pravimo razliku samo u društvenom i moralnom pogledu. Koalicioniši svojega nagodbenačstva ne poriču, ono što rade to priznavaju.“

a osobno ih smatramo poštenim ljudima. To je razlika izmedju jednih i drugih i radi te razlike volli smo stupiti u dodir i sa pristašama koalicije nego li sa pristašama Franka i Kršnjavoga.“

Evo, ovo se može samo donekle razumjeti, ali mi držimo da je u politici većina, ogromna većina pristaša Franka bliža i našim prijateljima nego im je koalicija.

Koalicija je vladina, nagodbenačka stranka, a ogromna većina onih drugih je stara srčka pravaška, pa za to cijenimo da će to i naši prijatelji u Banovini uzvati u svojim izjavam i pisanju, a i u postupanju prema ogromnoj većini svojih političkih istomišljenika.

Samo složnim radom svih osvješdenih pravaša moći će se osujetiti ono zlo, koje se pripravljaa Banovini a po njoj i celoj Hrvatskoj.

Mi pravaši, istina, valja da uredimo naše redove, ali opet uvijek valja da nam tebi pred očima, da „nam nije samo taj zadatak, da budjemo i kontroliramo rad svačiji, pa da upozorujemo hrvatski narod na povredu njegovih prava i da se takovim povredama opre“.

Ne, to nije za nas dosta. Mi pravaši moramo nastojati, da zapriječimo povredu prava i da mi postanemo takovom strankom da se svim drugim nametemo i da mi vidimo našu hrvatsku politiku, kad druge stranke ne znadu, neće, ne mogu i ne smiju.

Zao domaćin bi bio svaki onaj, koji bi drugomu dopuštio upravljati svojom kućom.

A to se danas događa u Banovini.

Političke vesti.

Gradski izbori u Zagrebu. Pobjedom udruženog gradjanstva dne 4. o. m. dovršeni su gradski izbori. Kandidat istoga Ivan Ancel dobio je 797 glasova, dok je frankovački Pajo Gašparović ostao u manjini sa 660 glasova. Kod zadnjih naime izbora prije 8 dana dobio je kandidat Ancel 778, dok je Gašparović dobio 753. Ancel potukao je ovaj put Gašparovića sa 137 glasova, dok je prije tjeđan imao samo 25 glasova nad Gašparovićem. Kod ovih zadnjih izbora nisu prema zaključku Demetrovića sudjelovali socijalisti. Oni su se uztegnuli od glasovanja. Udruženo hrvatsko gradjanstvo imade danas u gradskom zastupstvu 26 zastupnika, magjaroni 17, a frankovci 7. Prema tomu imade udruženo gradjanstvo većinu, te će novi gradski načelnik izać iz njegove sredine. Tim je Zagreb pa u ruke neovisnog gradjanstva. Frankovci hoće, da svoj poraz, koji im je oteo 15-godišnji posjed, zažaluje. Izgovaraju se na teror udruženog gradjanstva i na sve moguće, samo da pokriju što taj poraz znači — razasip i rasulo frankovačke stranke, koje će neminovno sliediti.

Položaj Bienerthova kabineta veoma je težak. Sve tri stranke, na koje se je vlada u svojoj politici oslonila, prave joj sada velike po-

ono Sustjepansko u Splitu, u vrlo romantičnim položajima; ali pošto prostor nije bio dovoljan, novo se grobište od te godine sagradilo na istočnoj strani grada, u kojem ima u posljednje doba dosta liepih i ukusnih nadgrobnih spomenika. Na žalost, nije u početku bilo uređeno, kako je trebalo da bude, i po kojoj stalnoj osnovi, da se grobnice grade i putelji provedu, s toga treba što je onda pomanjkalo, nek se sada uredi, koliko je moguće bolje, i nadamo se da će naša občina za buduću godinu, i za više susljednih godina, odrediti stalnu svotu za uređenje i polješpavanje našeg toll zapuštenog grobišta. Prama tomu potrebno bi bilo, da se imenuje naročiti odbor, ljude izkusne i zauzete za taj poduhvat. Treba ne samo u grobištu, nego izvan i oko njega raditi, naime onaj veliki i goll prostor polja, koje je sad goll i neobrađeno leži, nek se borovinom ili kojim drugim šumskim cablom zagaji, a kad bi se to kraju privelo, veoma bi krasno izgledalo naš milo ukopište. Koliko krasno izgledaa samo onaj malo dio pred grobištem borovinom pošumljen, od nazad desetak godina, kad življaa vriedni gradjapok. Mate Borić, a koliko bi liepo i milo izgledalo,

Makarska i Primorje.

Napisaoo Nikola Alačević.

III. Izsielvanje.

Od dvadesetak godina i kod nas počelo izselvanje, a to od doba kad vinu odveć pala ciena, a maslina jedva nakon 3—4 godine radja, dok danji rastu; počeo se puk izseljavati, ali to nije pravo izselvanje, nego privremeno za 4—5 ili 6 godina, dok stee koje hiljadicu, pak se opet kući povraća. Najviše ide naš Primorac u Novu Zelandiju, a u zadnje doba u Sjevernu Ameriku kod svojie, koju tamo imade. I ženske su počele tamo putovati, pače gdjekoje idu tamo na vjenčanje. U ovo zadnjih 15—20 godina dosta je novaca u Primorje izvana došlo i vezda još dolazi, tako da je puno novih i hiljad kuća po svakom selu u Primorju izniklo na 1 ili na 2 kata. Mnogi koji su bili do grla zaduženi i visoki dobitak kamatiniku plaćali, duga se izbavili, vinograda namakli i obradili. Sada po gradu i po Primorju, uz mali dobitak od 5 ili 6%, lako može Primorac novaca naći, čemu i seoske blagajne puno pomažu. Da nije bilo novaca iz tuđine u zadnjih slabim godinama, možda da bi

bilo i koje žrtve. Treba napominjati i to s poljivom, da prvi u Primorju, koji svijet napućavaše, da vani ide i znao ih svjetovati, bijaše pokojni Dominik Tustanović iz Živogošća, koji je u tuđini dvadesetak godina boravio, stekavši krvavim trudom dosta novaca, pak se amo povratio i radio za dobro puka, a osobito svog rodnog mjesta. — Iz Makarskog Primorja računaa se, da vani imade do 1500 osoba, a malo manje od Gornjeg Primorja, dakle do 2500 duša, što iznaša preko devetog diea celog pućanstva. Kako reko, ovo je privremena seoba, jer o pravoj liepina govora, i po tom našem je Primorju donela dosta koristi.

IV. Položaj grada — Poluotok sv. Petra — Crkva sv. Petra — Staro i novo groblje.

Položaj Makarske vrlo je romantičan i prizajvan inostrancu koji parobrodom dođe u njenu krasnu luku; ona sa svojim antiteatralnim položajem, sa svojim impozantnim i sjedoglavim Biokovom čini najliepi utisak. Poluotok sv. Petra i rt Oseljave malne zatvaraju njezinu luku, naime onaj od istočne strane prozvan „Oseljava“ i sa zapadne strane onaj „sv. Petra“. Ova naša

luka jest jedina naravna luka u celom Primorju od Splita do Nerete. Ona je sva borovinom pošumljena i to marom naše občine. Nazad 20 ili 25 godina bijaše sasvim pusta i gola, samo šipi i goll kamen iz nje provirivao je, činilo se nemoguće pošumiti, ipak nastojanjem do toga se došlo, da ju je liepota gledati. Na njima su provedeni putelji, po kojima je vrlo ugodno šetati, a osobito u ljeto doba, a to jutrom rano, da se okripiš i nauživaaš mionirismom bujne trave i borovine, samo je zamoliti občinsku upravu, da nastavi dalje preuređivanje puteva i popravljavanje postojećih. — Na poluotoku sv. Petra, prajšnjeg zaštitnika davne Makarske, jest starodavna istoimena crkva sv. Petra, koja se računaa da broji do 800 g. d. i stoga je ona po tomu najstarija ne samo u gradu, već i u našem Primorju. Nazad 15 godina bila je od naše občine popravljena, jer ona u njezinoj vlastinosti spada. Sa vrhuna ovog poluotoka uživa se prekrasan vidik ili na grad, ili na Biokovo sa sjevera. S južne strane divan je pogled na Jadransko more, te na otoke Hvar i Brač, pa sve do Splita. Okolo crkve jest staro grobište, gdje su se kopali sve do godine 1830., doista, ovo, kao

teškoće. Kršćanski socijali tuže se na ministarstvo poljodjelstva i javnih radnja, jer ova oba ministarstva nisu njihovim željama dovoljno u susret išla. Nemci su zauzeli odlučan položaj protiv ministarstva naslave grofu Stürgku, a Poljaci zahtijevaju na svaki način provedenje tako zvane „male rekonstrukcije“ kabineta, što medijum vlada s obzirom na Njemce kani odgovoriti. Ministar-predsjednik Bienert upustio se ponovno u pregovore s vodjama stranki, da ih skloni na djelomično popuštanje od njihova stavovišta. Hoće li njegovo nastojanje doneti uspjeha, veoma je sumnjivo, pošto bi Poljaci samo u cieniu odreknuća od Slavenke unije od svojih zahtjeva odstupiti mogli.

Hrvatska pitanja u Beču. Jugoslavenska sveza viećala je o pitanju dalmatinskih željezničkih spojeva. Pri tom se naglasila želja, da jugoslavenski zastupnici u Beču zajedno sa zastupnicima hrv. sabora u Zagrebu uzastojno, kako bi ugarska vlada napustila svoj otpor protiv toga, da se dogovore dalmatinski željeznički spojevi. Osim toga je zaključeno u ovoj stvari podneti u carevin. vieću prešni predlog. Savez se zatim bavio s vladinom osnovom o talijanskom pravom fakultetu u Beču, koji stoji na dnevnom redu. S više se strana pri tom stavio zahtjev, da se uzastojno oko toga, da se što skorije priznaju diplome, sičene na zagrebačkoj univerzi. Dotična je predstavka hrvatske vlade već stigla austrijskoj nastavnoj upravi. Sada se nalazi na proučavanju kod akademskog senata i kod professorskog zbora bečkog univerziteta. Zaključeno je, da će se u debati u ovoj stvari u car. vieću staviti različiti predlozi.

Političko-trgovinski zadatci Austro-Ugarske monarhije. Dne 27. p. mj. bavili su se u Beču magjarski ministri Lukač, grof Sereny i Hieronim. Imali su vieće kod ministarstva vanjskih posla sa austrijskim ministrom predsjednikom Bienertom i sa ministrima, koji se zanimaju za rješavanje raznih trgovinskih ugovora, što ih Austro-Ugarska ima zaključiti sa balkanskim državama. Jednom rieči, cijelo to ministarstvo vieće vrtilo se izključivo oko zadatka trgovinske politike sa Srbijom, Bugarskom, Crnom Gorom, Turskom i drugim nekim državama. Nu nije se učinila nikakova odluka. Izmjenile suse samo neke misli i neki nazori, e bi članovi novog magjarskog ministarstva upoznali se sa mislima ministra vanjskih posla i austrijske vlade glede nerješivih još političko-trgovinskih odnosa sa balkanskim državama, onda o uporištju trgovinskog ugovora; sklopljenog sa Rumunjskom; zatim o prvini koracima za konačni zaključak trgovinskog ugovora sa Srbijom, o prvorobiti ugovora, temeljenog na zaključnim najpogodovanijem narodu, postojećim sa Bugarskom u ugovoru na cieničnoj podlozi; nadalje o uredjenju odnosa sa Crnom Gorom s osobitim obzirom na Boku Kotorskou. Konačno o pregovoranju sa Turskom prema zapisniku austro-turškog sporazuma i o uredjenju trgovinskih odnosa sa Argentinom usljed razvoja parobrodarskog saobraćaja između Trsta i argentinskih luka.

U političkim krugovima u Ugarskoj je prilično mirno. Viećina zastupnika putuje po izbornim kotarima, da za sebe tamo agitiraju. Izborna agitacija nalazi se u podpunom toku, najviše agitiraju 48maši i vladinoci. Organizacija posljednjih napreduje vrlo brzo. Podpredsjednik Jusihovica nar. zast. Kelemen polžio je svoj račun u Strataru, gdje je bio i Jusih prisutan. — Koštovci obdržavaju u nedjelju svoju veliku skupštinu u Czegledu, gdje će Košut poštož svoj račun o svom djelovanju. Nakon toga putuje grof Apponyi na agitaciju po svim izbornim kotarima. Grof Tisza pripisuje u nedjelju u Segedin, da sa ostalim članovima vladine stranke prisustvuje konstituirajućoj sjednici ta-

mošnje vladine stranke. — Narodnjaci obdržavaju isto tako svoje skupštine. Napose opominju svoje pristaše, da nebi podupirali nijednog 48maškog kandidata, koji su za vrijeme kolacione vladavine toliko ngjavili i mučili sve narodnosti. Sad pako kad su u nuždi, obećavaju sve i sva. U pomješanim kotarima, podupirali će narodnosti svakako vladine kandidate. Pečka stranka imade svoje zastupnike poglavito u narodnostnim kotarima, a kroz to će po svoj prilici izgubiti nekoliko mandata.

Magjari za samostalnu banku. Justova stranka neodvisnosti izdala je proglas, u kojem zahtjeva ustanovljenje samostalne banke za g. 1911. i ustanovu samostojnog carinarskog područja za g. 1917.

Kralj Petar putuje u Petrograd. Na 3. t. mj. išao je službeni komuniče srbske vlade, u kojem se objavljuje, da će kralj Petar stići u Petrograd dne 21. mara o. g. U kraljevoj će prainji biti predsjednik ministarskog savjeta, ministar spoljašnjih poslova, jedan sekretar, kraljeva vojna svita i šef dvorske kancelarije. Novine javljaju da je Rusija stavila kao uvjet, da car primi kralja Petra i to, da se iz Srbije izagnu crnogorski emigranti.

Primirje u Englezkoj. Iza toliko mjeseci oluje nastala je tišina, koja će potrajati samo nekoliko sedmica. Iza uskršnjih praznika, iza kratkog primirja, odpočeli će iznova bitka, i biti će odlučna bitka. Nu već sada može se proreći konačni sud. Ministarstvo, nakon što je popustilo svim zahtjevima Iraca i liberalaca disidenata, nakon što je svečano odustalo od svih obveza, preuzetih prestolnom besjedom, nije moglo nego da od komore zatraži primirje od tri sedmice. Nu do tri sedmice neće njezine prilike podnipošto biti promijenjene. I zato nastaje pitanje, zašto je vlada htjela da odgodi krizu koja se svugdje smatra neizbježivom? Odgovor je lak: Liberalna stranka, koja u današnjoj komori ima protiv sebe većinu javnoga mnjenja, nada se, da će još jednom moći apelirati na izbornu tielu o pitanju Lordova, sa stalnošću da će se većina naroda izjaviti za liberalce. Asquith se ne vira da bi mogao ostati na vladi u današnjim prilikama, on želi rat protiv lordovima. Ovo je još zadnje sredstvo pomoći liberalca.

Revizija grčkog ustava i grčka narodna skupština. U sjednici grčke komore bila je iznešena zakon. osnova o reviziji ustava. Od 161 prisutnog zastupnika, glasovalo ih je 150 za reviziju, jer je postignut u tom pogledu sporazum među strankama. Između stranke i grčke vlade je postignut sporazum glede saziva narodne skupštine. Koncem ožujka će kralj izreći priostolnu besjedu, a u travnju će biti izdan manifest o narodnoj skupštini. Izbori za skupštinu će uzsljediti u kolovozu, a sastati će se u rujnu o. god. Radi svega ova očekuje se, da će nastali bolji razpoloženje u zemlji, tim više, što se među samim časticima javio pokret, koji ide za tim, da se častici okane politike i vrate se svojim vojničkim dužnostima.

Turski ministar vanjskih poslova o pregovorima između Habsburzke monarhije i Rusije. U razgovoru sa dopisnikom „Ruskog Slova“ izjavio je turski ministar izvanjskih posla Rifat-paša, da je Turska iz Beča i Petrograda obaviještena, da je svrha razprava između Austro-Ugarske i Rusije uzpostava normalnih političkih odnosa između objiju vlasti. Turskoj je poznato, da je bečki kabinet dobio poziv od petrogradskog, da se priključi u Raccioniju sklopljenom rusko-talijanskom sporazumu, kome je svrha status quo-a na Balkanu uz slobodan razvoj balkanskih država.

Kompliciranje na dalekom istoku na vidiku. „Berliner Zeitung am Mittag“ javlja iz

meda i t. d., a amo bi bosanci kupovali sol, ulje, vino, rakiju, suhe smokve, bajan, suhu ribu, kolonijalne stvari, kao: šećer, kavu, pirinač drugu trgovinu, i tad se je moglo liepo i jeftino živiti, a osim toga i prirezi su bili u, obće neznaatni i maleni, a tada je više vriedila plata (66 para) nego sada florin, kad prirezi znatno poskočiše, kad sve živečne stvari i druga roba strasno poskupije, da dnevno sa 3, 4 i 5 kruna teško je živiti. Svakomu starijemu u pameti su ta blažena stara vremena, koja se više neće povratiti. Od zlouduzene zapreme za cieniu našu Dalmaciju od kad oholi i bahati Madjar, prepređeni i nezastitni Niemac, vode na žalost glavnu rieč u Monarkiji, nastoje oni da sve trgovine i sve željezničke sveze navrnu na svoj mlin u Peštu i u Beč, a k nam, koji smo prvi susjedi, ništa, kako i čin dokazuje, da drzoviti Madjar, od 30 godina prkosi, da Dalmacija direktnu željezničku svezu sa Bosnom ne imade, i tako zapremom naših posestrima, naša Dalmacija, a tim Makarska i njezino primorje ekonomično biše upropašćeni.

(Nastavak sledi.)

Petrograda: U ovdješnjim političkim krugovima drži se, da je konflikt između Kitaja i Japana s jedne i Rusije s druge strane neizbježiv, a sve to radi željeznice Kiančan-Aigon. Ruski zastupnik u Pekingu da je predao kitajskoj vladi prosjevid svoje vlade. Na taj prosjevid da nije dobio ni odgovora. Gradnja željeznice imade se što prije provesti. Kitaj, koji se nada u izdašnu pomoć Japana, osjegurati će ovom potonjemu velike pogodnosti u okolištu te željeznice. Ovaj postupak smatra se u Petrogradu kao izazov od strane Kitaja i Japana.

Porez na vino.

Ono, što se je ovdjena predviđjalo, to se je zbiljo. Razni državni troškovi, a u prvom redu oni ratnog ministarstva, doveli su ministra financija u takov tjesnac, da se nije znao kako izvuci. Milijuni izdati za gradnju ubojnih brodova, kao i oni spojeni sa aneksijom Bosne poremetili su i onako poremećene njegove račune i izlaza nije bilo. Našto udariti porez, kad se na sve plaća, samo ne još na zrak i vino.

Na zrak se udariti ne može, jer se ne može proračunati tko ga diše više, a tko manje, te onda nije ostalo drugo nego posegnuti za nametom na vino.

Grdne li sudbine protiv našeg ubogog i mukotornog naroda. Imamo bogate solnice, a od njih nismo gospodari mi nego država. Sa prodajom same soli mogli bi živiti, a i to nam se nada, radi viših državnih interesa. Imamo duhan, koji bi mogao biti naša hrana da nas ne samo hrani, dali i od zla brani, a neda nam ga se saditi gdje mi hoćemo, te i njega moramo radi viših državnih interesa žrtvovati tudnjini. Naše vino do dana današnjega uvijek smo žrtvovali višim državnim interesima, tako da možemo reći, da nema na svijetu naroda, nema pokrajine, koja je za zajednicu doprinijela više, nego li je naša pokrajina.

Sve naše blagostanje, sve naše glavne proizvode sve to morali smo žrtvovati „zajedničkim interesima“. Sol, duhan, vino, more, ribe i sve što imamo, sve to do sada bilo na jadinim i žalostnim mukama Bečko-Peštanskih otaca domovine, koji su njim pazirali po miloj volji, ne osvrćući se niti najmanje na nas, ni na naše nevoljno ekonomsko stanje. Ovi isti „otci domovine“ darovale nam i novi namet, namet na vino. (Potrošna pristojba 4 K na hkl.) Ovo je još jedini namet, od koga je bila ostala prosta ova naša uboga zemlja. Da nam bude lakše snositi ulog teret „otci domovine“ stilizirase ga na način, da zbilja izgleda, da taj neće donieti „zajednici“ više od 4 milijuna kruna. Nu uzev u obzir da ovim zakonom uzimlju se u zaštitu krmčari, a da se tereti posjednika, pa prikladov da je svaki naš težak posjednik sam po sebi, te da od prodaje mal ne sve vino, a pije preko cijele godine bevanduu kao kućno piće, to za njega nevriedi paragraf 2 ovog novog zakona, a vrlo ga tereti stavka: „Pri tome nije se bojati, da će spasiti potrošnja vina, jer oni prodavaoci na malo, koji već sada plaćaju porez po cieniu državi, pogodbemim družtvima ili zakupnicima, u napred će imati dapače manje da plaćaju nego do sada, a samo će i onako dobrostojniji privatnici koji do sada nisu zau davali poreza, sada biti podvrgnuti poreznoj dužnosti“. Ovo drugim riečima znači: proizvod treba da plati konsumentu sve što bi imao da plati ovaj njemu.

Kad ovaj zakon i nebi u sebi krio dosta toga, što se ipak uza svu proučenu stilizaciju razumi u njemu, sama pomisao, da ovakov zakon postoji, za nas je veliko zlo, koje prieti našoj ekonomskoj propasti.

Vieć puta smo iztakli kako je Ugarska i Hrvatska napredna u vinogradarstvu. Ove zemlje uživaju velikih pogodnosti za izvoz svoga vina u Austriju, a sad će moći da nas iztisnu iz svih svjetskih tržišta, ne samo vrstnoćom već i cieniem. Jesu li na ovo razmišljali naši „otci domovine“, li usrećitelji i spasitelji naroda, naposeb Dalmacije?

Doduše osnova kaže, da će država od ovog nameta dobiti samo 4 milijuna kruna, ali od ova 4 milijuna odpasti će na našu ubogu Dalmaciju najmanje 500.000 K.

Što ova cifra znači za nas u ovo teško doba vinogradarske krize, to znamo mi najbolje sami, zna naš ubogi narod i oni posjednici, koji tresu kesom, da obnove ono pet propalih panja.

Dalmacija vapi, Dalmacija pita od gospode na Baliplatzu bečkome, vratite nam milijune ukeseane na našoj koži za vrijeme klauzule, a ta gospoda mjesto da se sjete rieči: „Justitia regnum fundamentum“ oni nam nametnu novu namet od 500.000 K, dakle 1 K na glavu cjelokupnom našem žiteljstvu u siromašnoj Dalmaciji.

Ovo je tek početak, a mi držeći se one, nije ni žao što me je pljusnuo, nego mi je

žao što se je namećio, pozivljemo cjelokupni naš narod, pozivljemo Rubne težačke žulje, da diljem pokrajine od Rada do Spića podigne svoj pravedni glas protiv ovog novom nametu, da tako podupre rad svojih predstavnika, koji nenadaju li zaštite i pravice, nek se povrate doma i nesudjeluju radu u onoj kući, koja je spravila nama svima mrtvački lies, d' nas za uvijek, ali žive, zakopa.

Da li ekonomski napredujemo ili nazadujemo?

Za vinogradarstvom i vinarstvom, gojenje maslina i pravljenje ulje zauzimlje drugu granu naše privrede.

Da imaš ulja, naravna je stvar, da treba imati maslina. Prije kao i sada, Dalmacija je oskudjevala svim mogućim šumama, ali zato imala je maslinjaka na pretek. Maslinjaci Dalmacije bili su na daleko poznati. Nu bili su grdno zapušteni. Od nazad godine, roda je bilo na pretek. Roda je bilo, jer je bio velik broj stabala, ali kakovih stabala? Kuću bi trokat'cu pokrili i stado ovaca prekrili na plaudoviraju. Nadošla nesretna ovi. Narod izgubio vjerovanje u rod i nije znao kako da se pomože. Vlada doduše je bila nešto u tom poslu preduzela, ali to je sve bilo tako za nevolju.

Iza tolikog otezanja vlada je poslala u Dalmaciju g. Zotta. Iskreno moramo reći, da se je on nekako prilagodio i kao što je bio pametan i hitar, asimilirao sa nesredjenim uljarškim prilikama, te je u nactu svoje osnove razvio veoma krasne misli o podignuću našeg maslinarstva i uljarstva. Desna ruka bio mu je g. Stjepo Bulić, koji je svojim stručnim znanjem mnogo doprinio, da se danas još uzdrži toli zaslužna četa domaćih klaštrića maslina iz dubrovačke okolice. Da li uspjeh pokriva trošak, to mi ne izpitivamo, ali svakako u ovom možemo kriviti opt sebe i svoj nesretni indiferentizam, za sve što bi bilo na našu korist. Uzev u obzir, da bi mi danas morali posjedovati najmanje 7000 uzornih maslinjaka, a da mi ne imamo ni 700 u pravom i podpunom smislu rieči, tad nam najbolje odskače naš indiferentizam naprama ovaj drugoj grani privrede. Da je uzgoj maslina danas kod nas u nazadku, budj nam dokazom, što u svim mjestima gdje je fikoksera se uvukla, nastao je užasan zastoj u našem uljarstvu, a tim i maslinarstvu. Teorija, da maslina mora ustupiti lozi mjestu, tako je u brzo zahvatila maha, da su mal ne, u nekim predjelima cieni maslinjaci bili povadjeni, a gdje nije vladala ova njanja, tamo su povadili makar svaku petu, a ostavili ozdol rasti troskot, nerodno grmlje i neprosto tučinu. Blagu plaudoviralište! A gdje je blago? Sred žarkog ljeta zalazili smo u razne predjele, medju one mudrače, koji su ovako govorili, pak ni dize, a kamo li trze timo tu naših.

Što se priznati mora, to smo mi uvijek povahljali, te tako ne možemo reći, da neuspješno djeluju današnji naši domaći klaštrići maslina, ali nek nam bude dopušteno primjetiti, kako uza sav njihov merni rad ipak naše maslinarstvo ne napreduje. Kriviti vladu u ovom pogledu a osobito u zadnje doba, kad izgleda da je prestalo pitanje nekih starežina, ne možemo. Tu smo krivci mi sami. Klaštrići dodju u mjesto, gdje imadu da izvedu radnje na uzornim maslinjacima. Rade u dane a gdjejed i po cijele sedmice. Pak što? Od njih svak bježi kao vrag od krštene vode; mjesto da se cijelo selo skupi oko njih i da njihovu marnom i uztrajnom radu posveći svaku pažnju.

Naprotivo, ako je u selo pa i u veću varoš, budimo pravedni naprama svakome, došlo par ciganskih kola, ili doveo cigo medu da tanca, cijelo je selo na okupu, pak da sto put zvozi župsko zvono na krkveni obred, nitko se ne miče, kao da imitiraju Soru. Tko je tome kriv? Istina, narod, ali nemože se oprati od toga ni onaj, komu je taj narod povjeren. Naši otci i praotci nisu se ovakovim ludorijam zabavljali. Rizinice pune blaga i zlata, jednjače, koje su razglavile slavu naše domovine na sve četiri strane najboljin su nam primjerom, kako smo u užasnom zastoju i kako danomice idemo u sve dublji ekonomsku propast. Mi sve to vidimo vlastitim očima, a ipak ne ćemo još da se prenememo. Vinogradarstvo nam propada i to danomice, a kad smo se nadali, da bi nam maslina mogla donekle nadoknaditi lozu, mi joj navjestismo rat od iskorenuća. Sam nadzornik gosp. Zotti na anketi držanoj u Splitu ovako se je izrazio: „Uljarstvo je vrlo važna grana, struka našega gospodarstva. Pokušaji objavljeni pri javnim nagradama dokazali su, da naše ulje može da uzdrži utakmicu najfinijih ulja na svijetu. S maslinama smo nazadovali. Stare su izvadjene, a nove nenasadjene“. Samo ova tvrdnja dostatna je, a da vidimo užasan zastoj u našem uljarstvu i maslinarstvu. Može nam se primjetiti, da će stvari krenuti na bolje, jer da je pri zemaljskom gospodarstvu vieću usta-

novljena sekcija za uljarstvo i da je ministarstvo dodijelilo veću jednu konsultanta. Čast mi, ali nam javno mišljenje govori o njemu drugačije. Da je vladi bilo do dobroti našeg uljarstva i da naše nije dofera do stepena, da se neima bojati najfinijih ulja na svietu, ona bi ovu granu privrede bila povjerila domaćem sinu, dječiku, koji je bio učiteljem svim onima, koji su danas profesori u uljarstvu i maslinarstvu u našoj zemlji, a koji dok nisu došli u Dalmaciju, nisu ni vidili ni čuli za maslinu. Onda bi bila poljodjelski zavod u Splitu uredila na način da odgovara zahtjevima zemlje, a nebi na svoju ruku stvarala osnovu, tako da nam sam njen savjetnik veli, da je nastojao oko podignuća poljodjelske škole u Splitu, ali da nije sudjelovao pri sastavljanju naukovne osnovu.

Namjesto da se u ovoj školi posvećuje osobita pažnja vinarstvu i maslinarstvu, tu se uči sve ono, kako će gojenici ovog zavoda otuditi se što više od motike, a pripraviti se da budu dobri keleni, o čemu imamo zalosnih dokaza. Naveli smo, da u Vinarstvu i vinogradarstvu nazadujemo; dokazali smo da u maslinarstvu i uljarstvu ne napredujemo, a u došastom članku osvrnut ćemo se na ostale grane privrede, da vidimo kako tu stojimo, a međutim danas ovoliko našim čitaocima na razmišljanje.

Kraljevski odpis, kojim je sazvan sabor da nastavi rad, glasi:

Mi Franjo Josip I.,

po milosti božjoj cesar austrijski, kralj česki i t. d. i apostolski kralj kraljevina Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

Veleložnomu banu kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije

Dru, Nikoli pl. Tomašiću,

Vjerni nam iskreno mi!

U savezu sa kraljevskim našim odpisom od 3. ožujka 1908. nalazimo odrediti, da sabor kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije sjednice svoje danom 18. ožujka 1910. opet nastavi. U oslašom ostajemo Vam našom kraljevskom milosti blagonaklonjeni.

Dano u Beču, dne trećega ožujka hiljadu devetsto i desete.

Franjo Josip.

Grof Khuen-Hedervary.
Dr. Nikola Tomašić.

Iz grada i okolice.

Jedan neobični slučaj bolesti. U nedjelju se kroz naš grad pronio glas da je poštarski činovnik gosp. M. Sulić u kući Difično na Gorici obolio od ospica. Taj glas se u ponedjeljku kve to više širio, tako da je o tom bilo u gradu velikog govora a i velike zabrinutosti radi te opasne bolesti, koja je još jednom tako teško bila pohodila Šibenik.

U stvari radilo se o veoma neobičnom slučaju varicela, kako je to, čim mu je slučaj bio javljen od kućnog liječnika, diognastira Dr. Drinković, koji je međutim, kao obični liječnik, radi svake mogućnosti, poduzeo sve mjere opreznosti te kuću podupnu izolirao. Obćina je bila zamolila odmah i vojničku vlast da bi joj u slučaju potrebe ustupila i svoju prenosnu lazaret-baraku. Vojnička vlast na intervenciju ministarstva odmah se hvalevredno tuj molbi odazvala, što se ne može nego u velike pohvaliti.

Na zamolbu poglavarstvenog liječnika došao je jučer u naš grad Vič. gosp. zdrav. savjetnik. Dr. K. Vipačić iz Zadra, te je on, koji je poznat kao izkusni auktoritet u ospicam, izjavio da se radi o običnim varicelam a ne o ospicam, kako su kućni i poglavarstveni liječnici mislili.

Tako naše gradjanstvo može biti posve mirno. Međutim došlo se do spoznaje da je razboljeni gosp. Sulić obćino mnogo sa obitelji jednog žandara koja je došla iz Biograda i u kojoj je bilo 3 djece bolesne od varicela. Tamo je on zalazio i tu bolest i uhvatio, što se također je pregledbom već ozdravljene djece ustanovilo. Bolje da je tako!

Broj družinara kod kotarske gospodarske Zadrge u Šibeniku premašio je broj 600.

"Hrvatskom Sokolu" u Šibeniku da počasti uspomenu pok. Nikole Stipančića, premišnjeg u Zadru, poklonio je g. Marko Drezga 5 K. — Uprava "Hrv. Sok." najljepše blagodari.

Porota. Paško livić-Pajac, proti kojemu se je pred ovim porotnim sudom više dana vodila rasprava, bio je jučer na temelju porotničkog pravorijeka osuđen na deset godina teške tamnice zbog ovih zlodjela: U selu Štikovu, kamo je obuzletnik stigao u noći između 3. i 4. marča prošle godine, prevativ pješice po prilici 30 klat. puta, počinio je u društvu sa svojim ortakom, sad pokojnim Filipom livićem razne izvršene odnosno pokušane krađe. Po nevremenu, koje je one noći uzasno biesnilo, dodjose najprije do kuće, gdje nadjose i odnesose diletio, što im je imalo služiti, da njime izvedu drugu

naumljene krađe. Provališe zatim u drugu kuću, gdje premetnuše škrinje i porazbacaše robu, ali ne našavši vrijednih predmeta odnesose omo postave i druge ženske robe te i jednu tuku, koju na mjestu zaklaše, operušaše i u torbu spremiše. Odatle se uputiše k kućama Devića, da ih porobe. Ali im lavezé pasa, koji su kuće čuvali, ne dopusti da se kućama približe. Diletom razvrgnuše kračun na vratima glavareve kuće, ali ne našavši u kući što su tražili, odnesose iz njegove pojate jedne ljestve. Dodjose s ljestvama do kuća Vase Graovca. Ovaj je sa svojom obitelji u jednoj kući mirno spavao; a u drugoj do nje držao robu i pukućstvo. Lupeži najprije zatvorishe izvanka kračunom vrata od kuće, u kojoj je spavala Vasina obitelj, da tako zaprieče izlaz ukućanima, kad bi što opazili, a u drugu kuću provališe kroz prozor pomoću skala, koje na čas prije ukradoše. Tu nadjose dvie škrinje, svu robu premetnuše i spraviše se, da će je kroz prozor niza ljestva iznijeti, kad ih u to spazi s obližnje kuće jedna djevojka, koja se je na prozor bila pomolila, i dojavi materi što je vidjela. Jedan je lupez baš silazio niza ljestve, a drugi je dolje čekao i stražio čuvan.

Majka te djevojke ne znajući pravo, jesu li to lupeži ili ukućani Vasini, izjade na dvor da ih bolje vidi, ali zlikovci opazivši nju dadose se u bieg glavom bez obzira. Na viku njezinu ustadoše ukućani Vasini i htjedose iz kuće izaći, ali ne mogose, dok im nije ona izvanka vrata odkračinjala. Izjade Vaso Graovac i s njim sinovi mu Niko i Dušan, bosonogi u samim košuljama i gaćama. Izmetnuše dvie puške da podignu komšilik, te podjose u potjeru za lupežima. Lupeži bježe, a za njima Graovci da ih zaustave vičući im: stanite, predajte se. Pada kamenje s jedne i druge strane. Nit se zlikovci predaju, niti ih Graovci puštaju. Ipak ih na razkršću dostigoše, te Dušan stane pred Filipa, a Niko pred Pašku, ali se oni ne predaju, već što će se dogoditi? Baš kad je stari Vaso nadošao i htio da zaustavi obuzletnika Pašku, ovaj se maši u nj nožem i nemilo ga u ledja probode. Na ajmekanje otčevu ostavi Niko Filipa, s kojim se je do tad gonjao, i poretli k Paški da mu zaprieči bieg. Ali se Paško zaleti nožem na Nikolu, te ga svom silom ubode u rebra. Doletiše međutim i drugi seljani, ali tko će se Paški približiti? Pilip se je doista u bieg dao, ali Paško nepomično stoji i zaliće se golim nožem prieteći smrću onom, koje se usudi približiti mu se. Kako mu se koji primakne, mora da odskoči, jer se Paško kao biesan golim nožem zaliće. Ne može Dušan da preboli ranjenog mu oca i brata. Hoće napred i kasom od puške sretno odbija napadaje Paškine, koji neprestano maše nožem. Udar ga Dušan puškom po ruel i Paški ispade nož iz ruke. Jedan ga kamen shvatio u glavu i teško ga ozledio. Prigne se on, da će nož dignuti govoreći da traži kapu. Sjetiše se oni da traži nož, jer mu je kapa na glavi bila, te ga brže bolje stisnuše u šupljem kolu i zaustaviše ga. Kao zarobljenika odvedoše ga u kuću glavareve, gdje ga svezaše i poslaše po oružnike da im ga predadu. Ranjen je Nikola malo časka zatim izahnuo, a stari Vaso je još deset dana bolovao, dok nije i on zadobivene ozlede preminuo. Otac i sin padose žrtvom nasilne ruke; udovica su sedmero nejačadi ostale bez svog hranitelja. Ortak Pilip, kojemu je uspjelo bilo da pobjegne, bio je istog dana na večer uapšen od oružnika u Drinovcima kod svoje kuće. Nije niti stupio pred porotni sud, jer se je prije rasprave objesio u tamicama ovoga Suda. I osuđeni Paško teško da izpuní udarenu mu kaznu, jer je neoprostiva sušica već zahvatila njegova pluća. Ovo je eto konac one krvave tragedije, koja je bila predmetom najdulje rasprave pri prvom ovogodišnjem porotnom zasjedanju.

Osuđeni napadači. Jučer se je pri ovom kotarskom sudu vodila rasprava proti onoj dvojici iz Zlarina, koji su pred koji mjesec, kao loše sluge goreg gospodara onog načelnika Marina, napali divljački na mine i neudžne učitelje Zaninovića i Plančića. Glavni asker zlarinskog paše Juranović osuđen je na 7 dana, a njegov ortak na 3 dana zatvora.

U službi kod ovjednje pošte morala bi naskoro nastati neka redovitost, jer kako doznajemo, sigurno je, da je ministarstvo trgovine vidjelo poslije tolikih tužba i usljed nemornog zauzimanja našeg zastupnika Dr. A. Dulibića koliko u Beču, toliko u Zadru, kako je od neobhodne nužde povećati činovničko osoblje pri ovom uredu. Bit će mi dodijeljena još četiri činovnika, što je još uvijek malo prema potrebama, ali opet bit će svakako bolje nego li je bilo do sada. Ovom prilikom ponajlamo onu našu staru l. j. da nije dosia povećati samo činovničko osoblje, već da treba povećati i osoblje poslužničko, osobite knjigonoše, jer kako je sada, služba djeļanja pošte opterećuje nemilo ono njih nekoliko, što nije ni u redu ni humanitarno.

Ovdješnja carinara, po obavestima koje

primamo, bit će naskoro podignuta na carinaru prvoga reda, a tim će joj bit pripadaju. Ovo je za Šibenik doista liepa stečevina, za koju je zahvatili u prvom redu uzatrajnom zagovarivanju našeg zauzetnog zastupnika Dr. Dulibića, pa revnom uastojanju naše obćine i drugih zanimanika. I vrieme je već bilo, da se Šibenik počne uzimati i pravedan i dostojan obzir! Sad dolazi red na porozni ured. — O tom drugi put.

Prenos kostiju Jovana Bovana, osnovatelja mjestne srbske konfes. škole, iz Skradina u Šibenik sledit će u nedjelju, dne 13. t. mj. ovim razpredom: Pavorka iz Šibenika put Skradina krenut će u 12 i pol "Cetinog". — Kostić će se dignuti iz starog pravoslavnog groblja sv. Spiridiona u 2 sata po podne, a bit će blagoslovljene u novoj prav. crkvi sv. Spiridiona. — Po svršenom pomenu krenut će povorka iz Skradina put Šibenika u 3 sata po p. a stići će u 4 sata. Sa obale uputi će se sabornoj prav. crkvi, gdje će se izvršiti veliki pomen. — Po svršenoj službi krenut će povorka put prav. groblja u Varoša, gdje će se dobrotorovne kosti položiti u novu grobnicu. — U večer će u lokalnu srbsku školu Bovanova Dr. Niko Sobotić držati govor o Jovanu Bovauu i njegovoj školi.

Iz vatrogasnog društva. Naši vatrogasci počimlju sa gradnjom drvenog tornja u dvorištu, gdje je gasilana. Tornaj će služiti za vježbe i za noćnu inspekciju. Materijal je uz obalenu cieniu vrlo rado pružila tvrdka Oto Steinbeis, na čemu će, joj društvo, a i gradjanstvo biti zbilja harno.

Promaknuti. Savjetnik kod ovog okružnog suda gosp. A. Benković bio je ovih dana promaknut na stepen savjetnika prizivnog sudista. Gosp. A. Benković, prema naš politički protivnik, poznat je, a to mu i valja priznati, kao revan i vriedan činovnik. On će poći na svoje mjesto u Zadar, kako čujemo čim prije.

Novi Lloydov parobrod. U Trstu je bio porinut u more novi Lloydov parobrod "Sarajevo", namjenjen pruzi Dalmacija-Albanija, te je već učinio prvo putovanje.

Krasna vremena, upravo proljetna, traju još na veliku radost težaku, koji dnevno hrlu na svoju baštinu i marno tu radi. Milota je pogledati na polje i vidjet težački svet po njemu razasut i zaposlen. Bilo beričeno!

Kazalište. U sobotu na večer komičnog društva "S. Marko" dalo je o korisnici glumca A. Brizzi-a komediju "Il Supplizio di Alberto", koja nije u ničem zadovoljila. U nedjelju bila je oprostna večer sa komedijom: "Mardemio la putela" od G. Gallina, koja se dopala i u kojoj se liepo igralo. — Društvo je krenulo u Dubrovnik. — Od sobote do utorka večer dati će u mjestom kazalištu četiri izvanredne predstave talij. dramskoga društva g. Karla Duse, u kojem sudjeluje poznata umjetnica Italia Vitaliani. Prve večeri dat će se: "Frou—Frou", druge: "Vlastnik talionika", treće: "Fedra", a četvrte što se odredi.

Izvoz karbita. U ponedjeljak je odputovao za Lisabon parobrod "Deak" društva Adrije, iza kako je nadopunio teret karbitom.

Izvoz drvila. Jučer je odputovao krcat drvljem parobrod "Dante" za Kastelmare.

Izvoz celuloze. Jučer je odputovao iza kako je nadopunio teret celulozom za Rotterdam parobrod "Baron Feyeryary" društva Adrije. Upozorujemo naše čitaoce na oglaš tvrdke Juraj Gamulin Jelsa, u današnjem broju našeg lista, te preporučujemo ovo domaće poduzeće svim zanimanim.

Izpravak. U dopisu iz Makarske u prošlom broju podkrala se pogriješilo te stoji Matom Jakicem, mjesto Matom Jukićem.

Iz hrvatskih zemalja.

Izlet "Kluba" Hrvat. tehničara u Pragu" u Berlin. Od kolike su važnosti naučna putovanja kojima je svrha da se izletnici upute u gospodarsko i kulturno stanje pojedinih zemalja, najbolje u novije vrieme dokazuje realan rad bečkih visokoškolskih profesorskih zborova. Bečki će visokoškolski posjetiti najprije slovenski jug. Kad su profesorskom zboru visoke škole naučna putovanja od tolike važnosti da nastoje uvesti svake godine takove izlete, kako treba istom da se mi, sinovi gospodarski zaostalog naroda oko toga trudimo, da ne zaostanemo ni u tom za našim njemačkim kolegama. Nije nam to tako lahko, jer ne imamo nikoga, tko bi nas vodio i olahkoćivao nam posao sa moralne i materijalne strane. Klub hrv. tehničara u Pragu već je pred 2 godine pošao u toliko svojim članovima u susret, da im na svoju ruku zasnovao i priredio izlet u Dražojane. Svi izletnici bili su uspješnom nad svako očekivanje zadovoljni. Ove godine pruža se osobita zgoda i klub će prirediti poučni izlet u Berlin prigodom "Međunarodne izložbe izgradivanja gradova" koja će

biti otvorena u maju i junu u dvoranama visoke škole plastičnih umjetnosti u Berlinu i Charlottenburgu. Da se uzme i siromašnijim tehničarima omogućiti sudjelovanje na tom izletu, odbor se je kluba obradio na mnoge poznate dobročinitelje u domovini sa zamolbom, da ga novčanim darom podupru i čvrsto se nada da će mu molba u većini slučajeva biti povoljno riješena obzirom na važnost samoga poduzeća. Prinosi ma i najmanji šalju se preko rektorata česke tehlike u Pragu na "klub hrvat. tehničara". Pozivljemo sve hrv. tehničare, kao i sve one koji bi tomu izletu sudjelovati htjeli, da to jave klubu. Točne informacije bit će svakome tko ih zašite, po mogućnosti, brzo poslane.

Pčelarsko odlikovanje. Prigodom obćezavanja jubilarne pčelarske izložbe i pčelarskog kongresa u Sofiji u Bugarskoj imenovalo je zemaljsko pčelarsko društvo za Bugarsku našega poznatoga pčelara i pčelarskoga književnika g. Eugena Kamenara, ravnatelja realne gimnazije u Vukovaru, za velike sasluge oko širenja racionalnoga pčelarstva i obćega rada na polju pčelaranja, svojim začastim članom. Ovih dana primio je odlikovani avoema liepu diplomu od sponenotog bugarskoga pčelarskog društva. G. E. Kamenar je zbog istih zasluaga prije nekoliko godina imenovan začastim članom zemaljskih pčelarskih društava za kraljevinu česku i markgrofoviju Moravsku.

Obrt sardina. Pitanje domaće industrije sardina po vjestima iz Trsta, bilo je, nastojanjem pomorske vlade i g. Martinisa dobro riješeno. Četrnaest dana trajali su u Trstu, pod naročitim posredovanjem predsjednika pomorske vlade Demosa, konferencije domaćih nekariteliranih tvorničara sardina. Domaće tvornice složile su se u kartel, na temelju točnoga kontigentanja proizvodnje, te će osnovati u Trstu zajednički ured za nabavu i prodaju. Obćanu i djelomično već bečkom "kreditu" doznačenu podporu domaćim tvornicama će vlada sada doista podieliti i to ne preko "kredita", koji ju je pod izlikom, da domaća društva nisu se još složila, držao neuspobjeljom u korist naše industrije, nego preko domaćih novčanik zavoda, koji su u onako već mnogo učinili za ovu industriju. Podpora će biti obilata. Po svojoj prirodi će se sada moći zapodjeti pregovori između domaćeg i vanjskog kartela, glede uređenja vieseih pitanja.

Veliko poštansko i brzajavno skladište na Sušaku. Kako iz Rieke javljaju, namjerava budimpeštansko ravnateljstvo pošta i brzajava doskora sagraditi veliko skladište za poštanski i brzajavni materijal na sušačkoj Brajdici.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drezga.

Br. 1846.

Najtečajni oglaš.

U smislu osnovu o preuredjenju službe redarstva kod ove obćine, prihvaćene u sjednici obćinskoga vieća dne 28. travnja 1907. br. 3799, otvara se najtečaj na četiri mjesta redara trećeg razreda sa godišnjom plaćom od K 880, s godišnjim paušalom od K 160, te s pravom na neprestane petogodišnje doplate od K 60.

Plaću i paušal primat će u poplatnim mjesečnim obrocima, a imat će pravo i na mirovinu, te na obstrukciju njihovih udovica.

Pravo na mirovinu postiče će oni, kojima to prizna obćinsko upraviteljstvo nakon dvo-godišnje kušnje, koja će nakon priznanja prava na mirovinu bit takođerj u nju ubrojena, a od toga doba uračunat će se u mirovinu i petogodišnje.

Za postignuće mirovine n iznosu ciele plaće zahtjeva se redarstvena služba od 30 godina.

Potanje odredbe glede pravnih odnošaja redarskog osoblja sadržane su u gorespomenutoj osnovi.

Od redara iziskuje se.

1) nepriekoran život, dostatna umna i liepna sposobnost, navršena 24. godina života a ne prekoraćena 40.

2) podupno poznavanje hrvatskog jezika. Najtečajiji prikazat će molbe obstrukcijene izpravama, koje potvrđuju od njih zaiskano po 1), 2).

Rok ovome najtečajju traje do 15. ožujka t. g. Šibenik, 1. ožujka 1910.

Od obćinskog upraviteljstva.

Natačnik

Dr. Krstelj.

Prijednik

P. Čikara.

Prodaju se dvie kuće

sa jednim vrtlom i jednim borom uz povoljnu cieniu. Upitati se kod vlastnika:

Niko Bakašun, Šibenik. 6-6

Oglas.

Zemaljsko gospodarsko vijeće u Zadru svojim oglasom od 30. siječnja t. g. naznačilo je tačno iz kojih cijenu mogu članovi „Kotarske gospodarske Zadruga“ da naruče svoje gospodarske potrebitine.

Ali uzprkos tome oglasu, koji je gospodarsko vijeće, pa i uprava šibenske „Kotarske Zadruga“ razaslala u velikom mnoštvu primjeraka, ipak još i dan danas stižu na upravu „Zadruga“ bezbrojne molbe za popust cijenama raznih gospodarskih predmeta.

Obzirom na navedeno potpisana uprava časti se javiti, da u buduće članovima „Kotarske gospodarske Zadruga“ nije od nužde da za predmete kojima je zemaljsko gospodarsko vijeće već ustanovilo snižene nabavne cijene šalju molbe zadrugi, jer članovi imaju pravo uz oglasene cijene prijaviti zadrugi koliko je svakom pojedinom članu potreba od kojeg predmeta za svoju vlastitu porabu.

Gumenim vrpicama za zeleno navrtnanje „Zemaljsko gospodarsko vijeće u Zadru“ obalilo je cijenu na 18 kruna za svaki kilogram, (dočim je cijena za nečlanove K 30), pa se na temelju spomenutog oglasa pozivaju članovi „Kotarske gospodarske Zadruga“ u Šibeniku, da najdulje do 15. ožujka t. g. prijave zadrugnoj upravi, koliko svakom pojedinom članu treba tih gumenih vrpca za navrtnanje, ali samo za vlastitu porabu. Tom prilikom treba za te gume vrpce uplatiti i odnosni iznos nabavne cijene.

Napominje se, da nečlanovi Zadruga ne će pod nijedan način dobiti gume, a svakom članu Zadruga dozvoljeno je predbrojiti se samo za toliku količinu gume, pa i ostalih gospodarskih potrebitina, koliko je svakome članu potrebno lih za njegovu vlastitu porabu, te će Zadruga uprava strogo paziti, da se točno vrši ova ustanova.

Istodobno obavješćuje se gg. članove Zadruga da su noževi za navrtnanje, brusice, plutovi čepovi, žica za navrtnanje na suho, kao i razno povrtno sjemenje već naručeni kod „Gospodarskog vijeća u Zadru“ i da će se ti predmeti davati uz oglasenu cijenu samo članovima Zadruga, a svaki družinar treba, kada dođe prigoditi što u skladište, da donese sobom svoju člansku primku.

Oni, koji nas pitaju, da im se pošalje oglas od 30. siječnja t. g. i oglas glede sumpora i t. d. neka se malo ustrije. Dobit će ih odmah, netom nam stignu od Gospodarskog vijeća.

U skladištu kotarske gospodarske Zadruga u Šibeniku moći će članovi Zadruga dobiti sumpora i galice u svakoj količini uz sljedeće cijene i galice: zamjebene čistoće 98—99% po 48 Kruna kvintal.

- a) za sumpor neogaličeni, dva puta rafiniran, (doppio raffinato) finoće 60/65 Chancel u prtenim vrećama od 50 kg. uz cijenu K 6.90
- b) za istu vrst sumpora, samo ogaličenu su 3% u prtenim vrećama od 50 kg. uz cijenu od K 7.90.
- c) za neogaličeni sumpor La extra Trezza finoće 70/75 Chancel u platinim vrećama od 50 kg. uz cijenu od K 7.90.
- d) za istu vrstu sumpora, samo ogaličenu su 3% u platinim vrećama od 50 kg. uz cijenu od K 9.20.
- e) za povjereni neogaličeni sumpor Trezza finoće 85/95 Chancel u platinim vrećama od 25 kg. uz cijenu od K 4.40.
- f) za istu vrstu sumpora samo ogaličeni su 3% u platinim vrećama od 25 kg. uz cijenu od K 5.10.

Ove se cijene razumijevaju za svaku vreću sumpora franko u skladištu Poljodjelске Poslovnice, dočim prevozni troškovi stati će na teret naručiteljev.

Glede krumpira za saditbu javilo je Zemaljsko Gospodarsko Vijeće da će sniž. dok malo jeleeno vrijeme na sjeveru popusti. Čim stigne javiti ćemo zanimanim strankama.

Od „Uprave kot. gospod. Zadruga“

Predsjednik Dr. Krstelj. 3-3 Tajnik Ante Vendler.

VLADIMIR KULIĆ

Jedina hrvatska tvornica voštanih sveća na paru.

Šibenik (Dalmacija).

Mreža (ribarskih bogoto skladište kao i zastupstvo od prvih svjetskih

tvornica mreža od pamuka

prve zamjebene vrsti. Cijena umjerena.

Juraj Gamulin

3-20 u Jelsi (otok Hvar, Dalmacija).

Objava.

Časti mi je javiti p. n. obćinstvu, najskoli trgovcima i obrtnicima, da sam naučio doskora otvoriti ovdje prvu ovakove vrsti na našem jugu.

Tvornica papirnatih vrećica

za trgovačku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što se je dosle iza ovakove stvari moralo naše obćinstvo obraćati van pokrajine i podupirati svojim novcem papirnatih vrećica biti će uređena sasvim po zahtjevima moderne tehnike i biti će snabdjevna sa onim raznolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt.

Prana tomu očekujem, da ću u ovom podhvatu bit izdašno podpomozhen t. j. počašćen cijenjenim naručama iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić

trgovac i posjednik.

Pozor!

Kod podružnice, za Trst, Istru i Dalmaciju ulica Galatti br. 13

Gospodarske sveze u Ljubljani

može se dobiti uz najpovoljnije cijene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg živeća, brašna najglasovitijih mlinaova, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva.

Tvrđka je od novog leta uvela škont od 2%, na svu robu bez razlike, za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo.

Podupirati Gospodarsku svezu, patriotična je dužnost svakog našeg trgovca.

Cijenke i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!

Ravnatelj i poslovođa:

S. H. Škerl, Trst.

19.11.

Veliko skladište gotovih odijela za gospodu

Saisona 1909-1910

*** Pio Terzanović * Šibenik ***

Najzadnja moda!

Javljam štovanomu građanstvu, da mi je ovih dana pri-spjela od jedne glasovite krojačnice velika količina gotovih odijela i kaputa za gospodu. Ova se odijela osobito odlikuju radi izvanredno elegantna kroja i umjerenosti cijena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujuć se bilježim se veleštovanjem

18. IX.—18. III.

Pio Terzanović.

Cijena vrlo nizka!

Hrvatska
vjeresijska
banka
Podružnica
Šibenik.

Dionička glavica - - -

K 1,000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 150.000.

CENTRALKA DUBROVNIK - -

Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel - - -

prima uložke na knjižice u konto kó-rentu u ček proutetu; eskomptuje mjenice.

Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica - - -

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje protiv gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica - - -

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

100-53

Važno za svakoga!

Gustav Marko
Trst

Podružnice:
Via Giulia br. 33.
Via Giulia br. 16.
Via Acquadotto br. 65.

Telefon br. 1930.

Podružnice:
Via Barriera vecchia br. 33.
Via Colonia br. 17.
S. Giovanni di Guardiella br. 871.

Telefon br. 1930.

Centrala: Via Giulia br. 20.

Tekuci račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.

Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ured.

Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocaokline, staklarije, svjetiljke itd.

Velike količike naročitih tvari u ocaoklini, porculani.

Cijene umjerene koje se ne boje utakmice.

Na zahtjev šalju se cijenici badava.

Dopisivanje u hrvatskom jeziku.

Pomenuta tvrđka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

26.11.

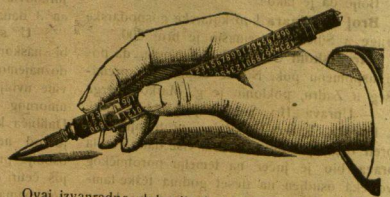
Čudo američanske industrije jest novoizumljeno

Držalo za zbrajanje

(„Maxim“)

uredjeno spremom za crnilo i olovku.

Ovaj izvanredno duhovito konstruiran aparat služi u svrhu brzog i sigurnog zbrajanja. Glavno je njegovo svoj- obtećenje, jer se kroz satove neprestano radeć sa „Maxim“-držalom, ne opaža nikakova klomlost duha i toli štetna živčana napetost, s druge je strane sigurnost radnje i prištednja vremena zajamčena. Cijena po komadu sa točnom i lahko svačijom uputom K 10-60; za pouzdeć uz dostavu svoje unapried K 10. — Naručuje se kod glavnog odpravnništva: Em. Erber, Beč, II, 8, Enns-gasse broj 21.



Hrvati i Hrvatice, pomozite družbi sv. Cirilai Metoda!